

A XVII-a Conferință internațională – multidisciplinară
„Profesorul Dorin Pavel – fondatorul hidroenergeticii românești”
SEBEȘ, 2017

CÂTEVA GÂNDURI DESPRE PROFESORUL EMERIT POMPILIU NICOLAU

Andrei POGÁNY, Sorin ZDRENGHIA

EINIGE GEDANKEN ÜBER DEN EMERITIERTEN PROFESSOR POMPILIU NICOLAU

Der Beitrag bezieht sich auf einen Hochschullehrer den man als Gründer der rumänischen Wasserkraftwerken betrachten kann. Der erste Teil zeigt seine Tätigkeit und Erfolge. Im zweiten Teil sind die Meinungen und die Würdigungen seiner ehemaligen Studenten vorgestellt zu Erläuterung dem wissenschaftlichen Wert in der Ausbildung der zukünftigen Spezialisten im Wasserbau.

Stichwörter: Wasserkraftwerk, Hydraulik, Versuchskreislauf, Wasserbau, hydrodynamische Ähnlichkeit

Cuvinte cheie: centrală hidroelectrică, hidraulică, circuit experimental, construcție hidrotehnică, similitudine hidrodinamică

1. Introducere

Tradiția de formare a specialiștilor hidrotehnicieni la Timișoara a fost inițiată de Profesorul emerit Pompiliu Nicolau (figura 1) care a cultivat și transmis această datină la colectivul Catedrei de Hidrotehnică prin predarea cursurilor la un înalt nivel pedagogic și științific. Astăzi un bust al său, din piatră, impresionează privitorul aidoma cu cel care în timpul vieții trezea admirația studenților. Pentru cinstita lui, sala festivă a Facultății de hidrotehnică îi poartă numele. Ca și pe profesorul Dorin Pavel, și pe profesorul emerit Pompiliu Nicolau îl putem încadra ca pe

unul din specialiștii în hidraulică și mașini hidraulice care a pus bazele hidroenergeticii românești, motivând prin cele ce urmează.

Fig. 1 Profesorul emerit Pompiliu Nicolau

2. Activitatea și realizările lui Pompiliu Nicolau

S-a născut la 3 martie 1891 în Târgu-Jiu. Dotat cu o inteligență deosebită și fiind extrem de sârguincios, a fost câștigător al concursurilor Gazetei matematice în 1909 și 1910 și premiant de onoare al liceului Carol din Craiova. Urmează cursurile la „Școala Națională de Poduri și Șosele” București (1910-1915) pe care le absolvă cu „Magna Cum Laudae”. A fost încadrat ca inginer în serviciul de studii și construcții al Ministerului Lucrărilor Publice între 1915-1919. A efectuat studii de specializare la amenajări hidraulice în Marea Britanie, Norvegia, Austria și Germania.

A fost Director al căderilor de apă în Ministerul Industriei între 1920-1922. Din 1922 până în 1941 funcționează ca profesor la Politehnica din Timișoara unde preda Cursul de Hidraulică și Centrale Hidraulice precum și Cursul de Mașini Hidraulice. În anul 1931 devine și șeful Laboratorului de Hidraulică și Mașini Hidraulice, primul laborator de acest fel din România. Acesta a fost proiectat și executat sub conducerea sa, fiind elogiât de Ludwig Prandtl, profesor specialist la Universitatea din Göttingen, care a rămas plăcut surprins de realizările profesorului Nicolau în această parte a Europei.

În anul 1941 a fost numit Ministru al Lucrărilor Publice, dar a demisionat după două săptămâni întrucât convingerile sale patriotice și politice au intrat în coliziune cu cele ale șefului de stat. Atunci a trebuit să părăsească învățământul superior.

Între anii 1945-1946 a fost membru în comisia pentru studiul refacerii economice a României. În anul 1947 a pus bazele Facultății de Agronomie din Craiova, redenumit mai târziu Institutul Agronomic unde a devenit și primul decan.

A elaborat și publicat o serie de lucrări științifice printre care amintim pe cele mai importante: Amenajări pe bazinul Jiului superior, Problema utilizării apelor în România, Contribuțiuni la studiul irigațiilor în România, Bazele învățământului tehnic superior, Contribuțiuni la studiul și construcția mașinilor hidraulice în România, Canalul Cernavodă-Constanța, Amenajarea integrală a râului Jiu.

În a doua jumătate a anilor 40 este judecat ca demnitar al guvernului Antonescu. Deși lucrurile sunt clare va fi reabilitat complet abia în 1949. Apoi este reîncadrat la Politehnica Timișoara, ca profesor, șef al Catedrei de hidrotehnică. Obține dreptul de a conduce lucrări de doctorat în specialitatea de Hidraulică teoretică și aplicată, la care în decursul acestei activități s-au finalizat 10 doctorate.

Profesorul emerit Pompiliu Nicolau este inițiatorul proiectării și realizării Laboratorului de studii și cercetări hidrotehnice al Catedrei de hidrotehnică. Principalele construcții și dotări ale acestuia au fost realizate în intervalul anilor 1953-1956, în cea mai mare parte prin autodotare și cu participarea voluntară a studenților, pe o suprafață de circa 5000 m², alături de sediul catedrei. O parte din circuitele experimentale erau destinate să funcționeze în aer liber: canalul principal trapezoidal, bazinul de studii pentru similitudine hidrodinamică, canalul dreptunghiular, captarea, bazinul de aspirație, bazinul de distribuție, standul de baraje, ecluza experimentală, conductele sub presiune, standul de deversoare, stația de pompare (circa 1000 l/s). În decursul timpului această bază de studii și cercetări a fost extinsă [1] [3]. Pentru merite deosebite în activitatea sa a primit titlurile științifice de Profesor emerit în 1960 și de Om de știință emerit în 1969.

A trecut la cele veșnice la 1 octombrie 1972.

3. Părerea și aprecierea foștilor studenți

Profesorul Pompiliu Nicolau care ne-a prezentat noțiunile cele mai importante de Hidraulică și de Construcții hidrotehnice era un om deosebit de sever privind liniștea, punctualitatea și atenția. A predat la

un înalt nivel pedagogic și științific. Când venea la curs, după ce intra în sală, așteptam în picioare să meargă la catedră, unde scotea din buzunarul mic un ceas cu lanț pe care îl așeza pe masă și apoi începea să expună lecția. Dacă la un moment dat auzea pe cineva vorbind, se oprea din expunere, privind spre locul de unde se auzea vorbele unei persoane până când acesta a încetat să-l deranjeze și apoi îi spunea: „Mulțumesc că ai încetat să vorbești și eu pot să expun cursul meu în continuare”.

În fond era un om de o bunătate părintească și ne considera, probabil, niște copii ai săi. Ne prezenta materia cu atâta căldură încât învățam lecția din clasă. Mare pasionat al experiențelor practice de hidraulică, a creat și dezvoltat un laborator la Secția de Hidrotehnică, laborator de încercări ce se bucură și astăzi de mare apreciere a specialiștilor. Lucrările de construcție a acestui laborator au fost începute cu munca „voluntară” a studenților, așa cum se obișnuia pe atunci [2].

La sesiunile de examene semestriale studentul trebuia să depună caietul de notițe pe masa profesorului. După tragerea biletului de examen, nu-l puteai citi la ce anume întrebări ai de dat răspunsuri, ci l-ai dat profesorului. Acesta ți-a precizat întrebările. După timpul de gândire te poftea la tablă. Dacă ai răspuns corect ai primit foarte bine. Dacă nu ai știut să răspunzi ți-a dat caietul de notițe și te-a lăsat să te documentezi. După o nouă ieșire la tablă și dacă ai răspuns corect, ai primit chiar și foarte bine. Dacă însă nici după această documentare nu ai putut răspunde, ți-a cerut caietul de notițe cu rugămintea să-i arăți unde este ce ai notat la curs. Dacă nu-l găsea, te-a pofțit afară din sală fără alte comentarii. Deci ai picat la examen.

4. Alte întâmplări remarcabile

Dintre multe lucruri „demne” de subliniat referitor la Profesorul emerit Pompiliu Nicolau, voi aminti câteva care vor ilustra cine a fost acest profesor, nu numai ca dascăl dar ca și un om adevărat al omeniei.

Unul din acestea este cel al fostului meu coleg de an Gheorghe Crețu. Când am ajuns în anul 3 s-a trezit repartizat nu la secția de Inginerie civilă, cum o dorea, ci la cea de Hidrotehnică. Supărat și-a luat geamantanul de la cămin, a plecat acasă cu gândul de a renunța la facultate.

A venit la Timișoara împreună cu mama sa și au mers în audiență la decanul facultății. Din discuție, răspunsul final al decanului

a fost: „Rămâi un semestru la Hidrotehnică, vei întâlni un mare profesor, pe Pompiliu Nicolau, și apoi dacă nu-ți place și nu ești de acord să rămâi acolo, te transfer înapoi la civile”.

A rămas la secția Hidrotehnică, după terminare chiar la Catedră, a parcurs toate treptele universitare prin concurs de la preparator la profesor universitar. A devenit un recunoscut specialist în hidrotehnică, a avut și funcții de mari responsabilități la Catedră și la Rectorat.

Dacă Profesorul emerit Pompiliu Nicolau nu-l atrăgea să fie devotat specialității de hidrotehnică, azi poate Gheorghe Crețu rămânea uitat ca un inginer oarecare de construcții civile.

Încă două amintiri pe care nu le putem uita. Prima. După o pauză între două ore de curs, Profesorul Nicolau intra în sală și începea prelegerea. La câteva momente colegul Gheorghe Beyer deschide ușa, la care Profesorul, spontan, face semn ca cel întârziat să iasă. Colegul nostru disperat nu scoate nici o vorbă și arată cărpa umezită. Dar fără rezultat. Profesorul din nou semnaleză ieșirea. Apoi începe prelegerea și după câteva momente se întoarce brusc, mă zărește și-mi spune: „Te rog cheamă-l să vină la curs”.

L-am adus și la intrarea lui în sală Profesorul i-a cerut iertare, s-a scuzat, că l-a dat afară și a mulțumit că a făcut ceva pentru ca el să poată șterge tabla mai bine. Cât timp am fost după cel brusc eliminat, Profesorul a stat privind pe geam, nu rostea nici un cuvânt și ne aștepta. După scuzarea sa, a spus: „Acum începem cursul” – și repeta cele câteva cuvinte introductive pe care cel eliminat nu le auzise.

A doua, este cea din timpul „examenului de stat”, denumit atunci așa, azi „de diplomă” sau „de licență”. Eram 94 de absolvenți, nu puteam ca toți să ne prezentăm într-o singură zi. Așa deci am fost repartizați pe mai multe zile la prezentarea la acest examen. Cei care am trecut de această ultimă verificare din facultate și eram deja ingineri, ne simțeam în al șaptelea rai, fără griji sau obstacole. Dar în zilele următoare totuși ședeam în ultimele rânduri de bănci din sală pentru a asculta pe cei care încă nu sunt ingineri. Nu prea ascultam pe cei examinați, eram bine dispuși, povesteam bancuri și râdeam. Deodată Profesorul Nicolau, care era în Comisia de examinare, se întoarce și face semn să vin lângă el. M-am speriat, poate l-am deranjat și mă va întreba. Așa și s-a întâmplat. Ajuns în fața sa mă întrebă: „Trebuie să fi neapărat aici în sală?” la care răspundeam: „Da”. Tremuram deja că va veni și următoarea întrebare, de ce am răs, de ce deranjez examenul și apoi voi fi dat afară și poate chiar pedepsit. Dar nu s-a întâmplat așa. Mi se adresează cu următoarea întrebare: „Nu

poți lipsi câteva minute?” la care eu iar răspundeam „Da”. Atunci Profesorul foarte amabil m-a rugat să-i cumpăr două bilete pentru spectacolul cinematografic din acea seară la grădină și primeam și costul biletelor.

Când m-am întors cu biletele Profesorul a mulțumit fiind prima persoană care a folosit, adresându-se către mine, cu titlul de inginer. Am fost foarte emoționat și nu-l pot uita pentru această stimă și considerație.

5. Concluzii

Profesorul emerit Pompiliu Nicolau era un desăvârșit pedagog, eminent cercetător științific și bun organizator al activității didactice din Catedră. A transmis tradiția de cercetare în domeniul hidraulicii și hidrotehnicii colectivului Catedrei de hidrotehnică pe care l-a inițiat și l-a sprijinit spre noi realizări, prin exemplul personal și prin tezele de doctorat la a căror elaborare a fost un îndrumător iscusit. A asigurat pregătirea promoțiilor de studenți care și-au dovedit pregătirea lor tot mai completă și de calitate pe marile șantiere de construcții și instalații hidrotehnice, în institute de proiectare pe tot cuprinsul patriei dar și în străinătate.

Amintirea lui trebuie păstrată și personalitatea lui să fie un exemplu pentru generațiile de hidrotehnicieni în activitatea lor prezentă și cea de viitor.

BIBLIOGRAFIE

[1] Jura, C., Popa, Gh., David, I., *Semicentenar de învățământ hidrotehnic în Universitatea „Politehnica” din Timișoara*. În: Buletinul Științific al Universității „Politehnica” din Timișoara Seria Hidrotehnica, Volumul 1, Tomul 43 (57), Timișoara, 1998, pag. 3-22.

[2] Ionici, V., *Puțul cu lanț – memorii - 2010*, pag.177-179.

[3] * * * *75 years of higher education in civil engineering in Timisoara*. Politehnica University of Timisoara Faculty of Civil Engineering, Timisoara 2016.

Prof. asoc. Dr. Eur. Ing. Andrei POGÁNY
Facultatea de Construcții Timișoara, membru AGIR
e-mail: pogany00@gmail.com

Ing. Sorin ZDRENGHIA
SC STRABAG SRL București, membru AGIR
e-mail: zdr_sorin@yahoo.com